

Sag C-337/23**Sammendrag af anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 98, stk. 1, i Domstolens procesreglement****Dato for indlevering:**

29. maj 2023

Forelæggende ret:

Sofijski rajonen sad (Bulgarien)

Afgørelse af:

29. maj 2023

Ansøgere i betalingspåkravsprocedurerne:

»APS beta Bulgaria« EOOD

»Agentsia za kontrol na prosrotjeni zadalzjenia « AD

Hovedsagens genstand

Sagen vedrører flere procedurer, hvor kautionister, der er udvalgt af personer, som yder lån til forbrugere – idet der er fastsat en højere rente i kreditaftalen i tilfælde af, at det afvises at indgå en tilsvarende kautionsaftale – har anmodet om, at der udstedes et fuldbyrdelsesdokument over for de enkelte forbrugere med hensyn til alle lånebeløb og kautionisternes vederlag, selv om national lovgivning bestemmer, at den enkelte kaution ophæves ved udløbet af en frist, inden for hvilken hovedkreditoren har forholdt sig passiv over for forbrugeren som låntager.

Genstand og retsgrundlag for anmodningen om præjudiciel afgørelse

Fortolkning af EU-retten, artikel 267 TEUF

Præjudicielle spørgsmål

- 1) Skal artikel 4, stk. 2, og artikel 6, stk. 1, i Rådets direktiv 93/13/EØF om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler (herefter »direktiv 93/13/EØF«) fortolkes således, at

når en kreditaftale fastsætter en forpligtelse for forbrugeren til at indgå en kautionsaftale med en af kreditoren udpeget kautionist, udgør kautionsaftalens indhold ikke »hovedgenstanden« for aftalen med denne tredjemand, men derimod en del af kreditaftalens indhold? Har det i denne henseende betydning, om kreditoren og kautionisten er indbyrdes afhængige personer?

- 2) Skal nr. 1), litra i), i bilaget til direktiv 93/13/EØF fortolkes således, at

når forbrugeren er forpligtet til i forbindelse med en allerede indgået kreditaftale at stille en kautionist – idet en af mulighederne består i, at forbrugeren hyrer en af kreditoren udpeget person – skal indholdet af forbrugers forpligtelse i henhold til den kautionsaftale, som indgås senere på datoen for indgåelsen af kreditaftalen, anses for at være uklart, eftersom forbrugeren ikke havde mulighed for selv at udvælge eller foreslå den person, der af kreditoren blev udpeget som fremtidig kautionist?

- 3) Såfremt det forrige spørgsmål besvares således, at kautionsaftalens genstand er klar, skal nr. 1), litra i), j) og m), i bilaget til direktiv 93/13/EØF da fortolkes således, at

når forbrugeren har forpligtet sig til i forbindelse med en allerede indgået kreditaftale at stille en kautionist – idet en af mulighederne består i, at forbrugeren antager en af kreditoren udpeget person – skal indholdet af forbrugers forpligtelse i henhold til kreditaftalen anses for at være uklart, idet dette kan medføre, at kreditaftalen eller enkelte af dens vilkår er ugyldige?

- 4) Skal artikel 4, stk. 1, i direktiv 93/13/EØF, sammenholdt med artikel 8 i direktiv 2005/29/EF om virksomheders urimelige handelspraksis, fortolkes således, at

der, når en person, som yder et lån, kræver, at forbrugeren indgår en aftale med en af kreditgiveren udpeget person, som sikrer kreditgiverens fordring over for forbrugeren, altid er tale om udnyttelse af forbrugers ugunstige stilling og dermed om en aggressiv handelspraksis?

- 5) Såfremt det fjerde spørgsmål besvares benægtende, skal artikel 4, stk. 1, og artikel 7 i direktiv 93/13/EØF, sammenholdt med artikel 8 i direktiv 2005/29/EF om virksomheders urimelige handelspraksis, da fortolkes således, at

i en ensidig retslig procedure såsom en betalingspåkravsprocedure, hvor forbrugeren ikke deltager, kan retten begrunde tvivl om, at et kontraktvilkår er urimeligt, alene med det forhold, at retten har mistanke om, at vilkåret blev accepteret af forbrugeren på grund af en urimelig handelspraksis, eller skal dette sidstnævnte fastslås med sikkerhed?

- 6) Skal artikel 15, stk. 2, i direktiv 2008/48/EF om forbrugerkreditaftaler (herefter »direktiv 2008/48/EF) fortolkes således, at

denne bestemmelse finder anvendelse i tilfælde, hvor kreditaftalen er knyttet til en accessorisk tjenesteydelse, nemlig at en tredjemand stiller kaution mod et vederlag, og giver forbrugeren mulighed for ikke blot at gøre sine krav som følge af, at kautionisten har handlet i strid med sine forpligtelser, f.eks. ved at betale efter udløbet af en lovbestemt frist, gældende, men også processuelle indsigelser, som udelukker forpligtelsen over for kautionisten?

- 7) Giver artikel 15, stk. 2, i direktiv 2008/48/EF, sammenholdt med effektivitetsprincippet, og – hvis det lægges til grund, at kreditaftalen og kautionsaftalen udgør forbundne transaktioner – artikel 5 og 7 i direktiv 93/13/EØF, sammenholdt med nr. 1), litra b) og c), i bilaget til dette direktiv, mulighed for

en national retspraksis, hvorefter kautionisten i en aftale, der er knyttet til en forbrugerkreditaftale, har modtaget et vederlag fra forbrugeren til sikring af kreditaftalen og har betalt det til hovedkreditoren på grundlag af et kontraktvilkår på trods af udløbet af den frist, der er fastsat i artikel 147 i Zakon za zadalzjenjata i dogovorite (lov om forpligtelser og aftaler) – hvilket i henhold til retspraksis medfører, at hele kautionen bortfalder – alligevel kan påberåbe sig at være indtrådt i den oprindelige kreditors rettigheder og under påberåbelse af modstridende retspraksis om lovens anvendelse kan kræve betaling af hovedskyldneren?

- 8) Skal artikel 3, litra g), i direktiv 2008/48/EF, sammenholdt med artikel 5 i direktiv 93/13/EØF, fortolkes således, at

de årlige omkostninger i procent for lånet i tilfælde af en i kreditaftalen fastlagt forpligtelse til at indgå en med kreditaftalen forbunden kautionsaftale, hvilket medfører en forhøjelse af det samlede kreditbeløb, også skal beregnes på grundlag af de forhøjede rater for vederlaget til kautionisten? Har det i denne henseende betydning, hvem der har udvalgt kautionisten, og om vedkommende er en af hovedkreditoren afhængig person?

- 9) Skal artikel 10, stk. 2, litra g), i direktiv 2008/48/EF fortolkes således, at

det skal lægges til grund, at den forkerte oplysning af de årlige omkostninger i procent i en kreditaftale mellem en erhvervsdrivende og en forbruger som låntager udgør en manglende oplysning af de årlige omkostninger i procent i kreditaftalen, og at den nationale domstol skal anvende de retsvirkninger, der i national ret er fastsat for manglende oplysning af de årlige omkostninger i procent? Skal det lægges til grund, at disse virkninger nødvendigvis også er bindende for den kautionist, der har betalt, i forhold til forbrugeren?

- 10) Skal artikel 23, andet punktum, i direktiv 2008/48/EF fortolkes således, at
- en af den nationale lovgiver fastsat sanktion i form af forbrugerkreditaftalens ugyldighed, hvorefter kun det ydede kreditbeløb skal betales tilbage, skal anses for at være forholdsmæssig i tilfælde, hvor forbrugerkreditaftalen ikke indeholder en præcis oplysning af de årlige omkostninger i procent, idet den ikke angiver omkostningerne til en af kreditoren udvalgt professionel kautionist (selv om de årlige omkostninger i procent er angivet med tal i kreditaftalens tekst)?
- 11) Skal artikel 2, stk. 2, i direktiv 2009/138/EF om adgang til og udøvelse af forsikrings- og genforsikringsvirksomhed (Solvens II) (herefter »direktiv 2009/138/EF«), sammenholdt med del A, nr. 14), i bilag I til dette direktiv, fortolkes således, at
- professionel udøvelse af en aktivitet som kautionist mod vederlag, idet det kautionerende selskab i alle tilfælde af misligholdelse betaler hele beløbet for det lån, som en forbruger som hovedskyldner har optaget, og vederlaget betales sammen med alle låneraterne uafhængigt af forbrugerens misligholdelse, udgør »forsikringsvirksomhed« i dette direktivs forstand?
- 12) Såfremt det 11. spørgsmål besvares bekræftende, skal artikel 14, stk. 1, i direktiv 2009/138/EF da fortolkes således, at
- en person, der udøver den i det 11. spørgsmål omhandlede aktivitet, er underlagt en forpligtelse til at have en tilladelse fra de nationale tilsynsmyndigheder, der er kompetente til at udstede tilladelser til forsikringsgivere?

EU-retlige forskrifter og retspraksis

Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler

Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2005/29/EF af 11. maj 2005 om virksomheders urimelige handelspraksis over for forbrugerne på det indre marked og om ændring af Rådets direktiv 84/450/EØF og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 97/7/EF, 98/27/EF og 2002/65/EF og Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 2006/2004 (direktivet om urimelig handelspraksis)

Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/48/EF af 23. april 2008 om forbrugerkreditaftaler og om ophævelse af Rådets direktiv 87/102/EØF

Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/138/EF af 25. november 2009 om adgang til og udøvelse af forsikrings- og genforsikringsvirksomhed (Solvens II)

Nationale forskrifter

Grazjdanski protsesualen kodeks (den civile retsplejelov) – artikel 5, 6, 7, 410, 411, 413, 414, 414a, 415 og 416

Zakon za potrebitelskia kredit (forbrugerkreditloven) – artikel 2, 9, 10, 10a, 11, 14, 19-24, 26, 28 og 33 samt § 2 i Dopalnitelni razporedbi (tillægsbestemmelser)

Zakon za zasjtjita na potrebitelite (forbrugerbeskyttelsesloven) – artikel 143-147 samt § 13a i Dopalnitelni razporedbi (tillægsbestemmelser)

Zakon za zadalzjenjata i dogovorite (lov om forpligtelser og aftaler) – artikel 22, 86, 138 og 141-147

Postanovlenie No 426 ot 18 dekemvri 2014 g. za opredeljane razmera na zakonnata lichva po prosrotjeni paritjni zadalzjenja (bekendtgørelse nr. 426 af 18.12.2014 om fastsættelse af den lovbestemte rentesats for gæld, der ikke indfris rettidigt) – den eneste artikel samt § 1 i Dopalnitelni razporedbi (tillægsbestemmelser)

Zakon za sadebnata vlast (lov om retssystemet) – artikel 130

Kodeks za zastrachovaneto (forsikringsloven) – artikel 3, 28 og 29 samt bilag 1

Fortolkningsafgørelse nr. 4/2013 truffet af Obsjtjo sabranie na grazjdanskata i targovskata kolegii (præsidiet for afdelingerne for civile og handelsretlige sager) ved Varhoven kasatsionen sad (øverste kassationsdomstol) den 18. juni 2014

Fortolkningsafgørelse nr. 5/2019 truffet af præsidiet for afdelingerne for civile og handelsretlige sager ved Varhoven kasatsionen sad (øverste kassationsdomstol) den 21. januar 2022

Kendelse nr. 5389 afsagt af Sofijski gradski sad (byretten i Sofia) den 1. marts 2019 i civil appelsag nr. 2165/2019

Kort fremstilling af de faktiske omstændigheder og retsforhandlingerne i hovedsagen

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse indgives som led i en national betalingspåkravsprocedure, som er en formel (skriftlig) procedure og hovedsagelig føres af den ene part. Derfor består de fremlagte »faktiske omstændigheder«, medmindre andet er udtrykkeligt angivet, af ansøgenes anbringender, som kan bestrides.

Procedure nr. 11879/2023

- 2 Ansøgeren, »APS beta Bulgaria« EOOD, har anmodet om udstedelse af et betalingspåkrav, som udgør en afgørelse, hvorved retten opfordrer skyldneren til enten at anerkende og indfri kreditorens fordring eller at bestride fordringen inden for en bestemt frist; bestrides den ikke, gennemføres der en tvangsfuldbyrdelse.
- 3 Ifølge ansøgerens oplysninger indgik skyldneren den 15. april 2021 en forbrugerkreditaftale om 300 BGN med en årlig rente på 40% og årlige omkostninger i procent på 48,35% med en anden juridisk person, »Easy asset management« AD. Lånet skulle indfris inden den 7. juli 2021 i 12 lige store rater à 34 BGN, hvilket giver et samlet tilbagebetalingsbeløb på 315,24 BGN. Det fremgår af aftalen, at låntageren forpligter sig til inden for tre dage efter aftalens indgåelse at stille kreditgiveren en af følgende former for sikkerhed: to naturlige personer med faste indtægter og god kreditværdighed, en bankgaranti til kreditgiveren for beløbet på 315,24 BGN, som er gyldig indtil 30 dage efter udløbet af fristen for opfyldelsen af forpligtelserne i henhold til aftalen, eller et af kreditgiveren godkendt selskab, der tilbyder kaution, som kautionist.
- 4 På datoen for ydelsen af lånet, dvs. den 15. april 2021, indgik skyldneren i proceduren også en aftale om sikring af kautionen med en person, der ikke er part i proceduren, »Financial Bulgaria« EOOD (datterselskab af »Easy asset management« AD), hvorved dette selskab forpligtede sig til at opfylde skyldnerens forpligtelse over for den oprindelige kreditor, såfremt sidstnævnte krævede dette (dvs. at indgå en kautionsaftale til fordel for kreditoren). For at overtage denne forpligtelse modtog »Financial Bulgaria« EOOD et vederlag på 92,76 BGN, der som et tillæg til kreditraterne på 7,73 BGN betales direkte til den oprindelige kreditor, »Easy asset management« AD. Dermed udgør den månedlige rate i alt 34 BGN og det samlede tilbagebetalingsbeløb 403 BGN. Den effektive byrde for forbrugeren udgør 30% af gælden i tre måneder, hvilket medfører årlige omkostninger i procent på mere end 120%.
- 5 Ansøgeren har gjort gældende, at efter betalingen fra »Financial Bulgaria« EOOD til den oprindelige kreditor, »Easy asset management« AD, som skete den 5. april 2022, mere end seks måneder efter forfaldsdatoen for den sidste rate i henhold til kreditaftalen (denne periode har betydning med henblik på bestemmelsen i artikel 147 i lov om forpligtelser og aftaler), indtrådte førstnævnte selskab som kautionist i den oprindelige kreditors rettigheder over for skyldneren med hensyn til alle de af dette selskab betalte beløb på i alt 342,20 BGN, og at kautionisten herudover havde krav på et vederlag på 77,30 BGN.
- 6 Kautionisten overdrog ved aftale af 31. marts 2022 sin fordring til ansøgeren »APS beta Bulgaria« EOOD, og det er blevet gjort gældende, at dette blev meddelt skyldneren den 2. maj 2022. Af denne grund har sidstnævnte selskab rejst krav mod skyldneren om beløb på i alt 442,76 BGN (eksklusive sagsomkostninger).

Procedure nr. 11882/2023

- 7 Også i denne procedure har »APS beta Bulgaria« EOOD anmodet om udstedelse af et betalingspåkrav mod en forbruger, som ikke har betalt kautionisten i overensstemmelse med en forbrugerkreditaftale, selv om kautionisten opfyldte sin forpligtelse over for den oprindelige kreditor.
- 8 Kreditoren i denne procedure er en anden finansiel virksomhed, »Kredisimo« AD, der den 5. september 2016 ydede forbrugeren som låntager et lån på 1 700,00 BGN med årlige omkostninger i procent på 50%, som skulle tilbagebetales i 118 lige store månedlige rater à 115,26 BGN, hvilket udgør et samlet tilbagebetalingsbeløb på 2 074,68 BGN. I henhold til aftalen kan forbrugeren stille kreditoren sikkerhed i form af en betingelsesløs bankgaranti eller en kautionsaftale med en af kreditoren udvalgt person inden for 48 timer efter aftalens indgåelse, idet forbrugeren i dette tilfælde modtager en godkendelse af lånet inden for 24 timer. Såfremt der ikke stilles sikkerhed, udgør fristen for ydelsen af lånet 14 dage. Endvidere kan kreditoren i henhold til aftalen erklære lånet forfaldent før tid, såfremt skyldneren ikke stiller nogen kaution.
- 9 Skyldneren indgik den 5. september 2016 en aftale med en anden kautionist, »I Trust« EOOD, om overtagelse af en kaution over for kreditoren mod et vederlag på 124,39 BGN om måneden i 18 måneder, i alt altså 2 239,02 BGN (højere end kreditbeløbet).
- 10 Ansøgeren i proceduren, »APS beta Bulgaria« EOOD, har gjort gældende, at kautionisten den 23. februar 2021 (efter udløbet af fristen på seks måneder fra forfaldsdatoen for den sidste lånerate som omhandlet i artikel 147 i lov om forpligtelser og aftaler) betalte i alt 2 498,01 BGN til den oprindelige kreditor. Kautionisten har herudover krav på et vederlag med morarenter på i alt 2 595,72 BGN.
- 11 Det er blevet gjort gældende, at kautionisten, »I Trust« EOOD, ved overdragelsesaftale af 2. marts 2021 overdrog sine fordringer, som selskabet havde erhvervet ved regres ved betalingen den 23. februar 2021, til ansøgeren i proceduren, »APS beta Bulgaria« EOOD, hvilket blev meddelt skyldneren den 31. marts 2021. Af denne grund er der nedlagt påstand om, at skyldneren tilpligtes at betale 5 093,73 BGN eksklusive sagsomkostninger.

Procedure nr. 17309/2023

- 12 Anbringenderne i denne procedure har store ligheder med situationen i den forrige procedure, hvori samme kreditor, samme kautionist og samme overdragende selskab er parter.
- 13 I denne procedure hæfter kautionisten i henhold til kautionsaftalen også efter forfaldsdatoen for forbrugeren forpligtelser i henhold til forbrugerkreditaftalen, uanset om kreditoren inden for seks måneder efter forfaldsdatoen for forpligtelsen

i henhold til forbrugerkreditaftalen har rejst krav mod forbrugeren og/eller kautionisten.

Procedure nr. 17635/2023

- 14 I lighed med den første procedure, nr. 11879/2023, er der her også tale om en forbrugerkredit, som blev ydet skyldneren af »Easy asset management« AD, idet kreditorens datterselskab, »Financial Bulgaria« EOOD, påtog sig en kaution på forbrugeren anmodning. Ansøgeren og det overdragende selskab er derimod »Agentsia za kontrol na prosrotjeni zadalzjenia« AD.
- 15 Det er blevet gjort gældende, at kautionisten betalte den oprindelige kreditor efter udløbet af fristen på seks måneder efter den sidste kreditrates forfald som omhandlet i artikel 147 i lov om forpligtelser og aftaler, og således indtrådte i kreditorens rettigheder; kautionistens fordring blev overdraget til ansøgeren, »Agentsia za kontrol na prosrotjeni zadalzjenia« AD, ved en overdragelsesaftale.

Procedure nr. 24555/2023

- 16 I lighed med den første ovenfor anførte procedure støttes kravet på en kreditaftale med »Easy asset management« AD, for hvilken dette selskabs datterselskab, »Financial Bulgaria« EOOD, på forbrugeren anmodning påtog sig at kautionere.
- 17 Det er blevet gjort gældende, at kautionisten (inden for fristen på seks måneder efter den sidste kreditrates forfald som omhandlet i artikel 147 i lov om forpligtelser og aftaler) betalte den oprindelige kreditor og samme dag overdrog sine regresfordringer som følge af betalingen samt sit krav på vederlag til ansøgeren, »Agentsia za kontrol na prosrotjeni zadalzjenia« AD, og også underrettede skyldneren.

Procedure nr. 24706/2023

- 18 I lighed med den første ovenfor anførte procedure støttes kravet på en kreditaftale med »Easy asset management« AD, for hvilken dette selskabs datterselskab, »Financial Bulgaria« EOOD, på forbrugeren anmodning påtog sig at kautionere.
- 19 Det er blevet gjort gældende, at kautionisten (inden for fristen på seks måneder efter den sidste kreditrates forfald som omhandlet i artikel 147 i lov om forpligtelser og aftaler) betalte den oprindelige kreditor og samme dag overdrog sine regresfordringer som følge af betalingen samt sit krav på vederlag til ansøgeren, »Agentsia za kontrol na prosrotjeni zadalzjenia« AD, og også underrettede skyldneren.

Procedure nr. 25027/2023

- 20 De beskrevne faktiske omstændigheder i denne procedure ligner de faktiske omstændigheder i procedure nr. 24706/2023.

Procedure nr. 25108/2023

- 21 De beskrevne faktiske omstændigheder i denne procedure ligner ligeledes de faktiske omstændigheder i procedure nr. 24706/2023.

Kort fremstilling af begrundelsen for forelæggelsen

Sammenhængen med EU-retten og nødvendigheden af en fortolkning: tilknytningen mellem en kreditaftale og en kautionsaftale – de første tre præjudicielle spørgsmål

- 22 For det første ønsker den forelæggende ret oplyst, om de kreditaftaler, som blev indgået af skyldnerne i procedureerne, er knyttet til kautionsaftalerne, med henblik på at kunne bedømme, om de heri fastsatte kontraktvilkår er urimelige. I den foreliggende sag er der mistanke om, at kautionsaftalerne først og fremmest blev indgået for at omgå begrænsningerne i forbrugerkreditloven, der fastsætter et maksimum for de årlige omkostninger i procent for forbrugerkreditaftaler.
- 23 Den forelæggende ret skal ex officio prøve, om vilkårene i både den oprindelige kreditaftale og i kautionsaftalen er urimelige. Sidstnævnte aftale kvalificeres i henhold til bulgarsk lovgivning som en fuldmagtsaftale som omhandlet i artikel 280 i lov om forpligtelser og aftaler: Den fremtidige kautionist forpligter sig over for den oprindelige kreditor til at opfylde skyldnerens forpligtelse. Dette følger af, at kautionsaftalen i henhold til bulgarsk lovgivning er uafhængig af hovedkreditaftalen, og at parterne i kautionsaftalen er kreditoren og kautionisten (artikel 138, stk. 1, i lov om forpligtelser og aftaler). Således udgør forpligtelsen til at kautionere for den konkrete kreditaftale og prisen for leveringen af denne finansielle tjenesteydelse denne kautionsaftales hovedgenstand, som ikke kan gøres til genstand for en urimelighedsvurdering i henhold til artikel 4, stk. 2, i direktiv 93/13/EØF. Denne fortolkning er i overensstemmelse med Domstolens udtalelser i f.eks. præmis 62 i dom af 16. juli 2020 i de forenede sager C-224/19 og C-259/19, CaixaBank, og den deri anførte retspraksis: Da der er tale om en aftale mellem en forbruger som skyldner og en professionel kautionist, er parterne ikke de samme som i kreditaftalen, og deres forpligtelser er forskellige. Såfremt overtagelsen af kautionen og prisen ikke aftales, er aftalen ikke gyldig.
- 24 Der opstår imidlertid det spørgsmål, om kvalificeringen af kautionsaftalen som en selvstændig transaktion med en anden hovedgenstand end kreditaftalen i et tilfælde som det foreliggende er egnet til at sikre en effektiv forbrugerbeskyttelse, således som medlemsstaterne er forpligtet til i henhold til artikel 7, stk. 1, i direktiv 93/13/EØF. I denne henseende er der ingen tvivl om, at kautionsaftalen er indgået mellem andre parter end den oprindelige aftale og indeholder andre rettigheder og pligter.
- 25 Der er imidlertid adskillige grunde til at antage, at de to aftaler reelt regulerer et samlet retsforhold, som har til formål at sikre en forøgelse af forbrugerens gæld

som låntager: I henhold til hovedkreditaftalens betingelser kan forbrugeren ikke selv vælge kautionisten – forbrugeren er forpligtet til at acceptere den kautionist, som kreditoren udpeger, såfremt vedkommende ikke selv har fundet en kautionist. For det første er kautionisten for så vidt angår den første procedure og den tredje til den ottende procedure direkte afhængig af kreditoren, idet der er tale om kreditorens datterselskab. For det andet blev der ved indgåelsen af alle kautionsaftalerne aftalt et vederlag på mere end 75% af det samlede tilbagebetalingsbeløb for lånet. For det tredje betales vederlaget for overtagelsen af kautionen på de samme terminer, hvor låneraterne forfalder, og bliver altså fra forbrugers synsvinkel en del af forpligtelsen i henhold til kreditaftalen. Endelig er prisen for overtagelsen af kautionen ikke indeholdt i de årlige omkostninger i procent for hovedkreditaftalen og forøger denne aftales omkostninger væsentligt, hvilket udgør en tilsidesættelse af de nationale bestemmelser.

- 26 Der opstår på den anden side også et spørgsmål om kautionsaftalens natur, idet den ganske vist indgås på en forbrugers anmodning, men med en person, som udvælges ensidigt af den oprindelige kreditor. Som følge af forbrugers begrænsede valgmuligheder er det på tidspunktet for indgåelsen af kreditaftalen reelt uklart for vedkommende, hvilken kautionist vedkommende vil blive knyttet til, og under hvilke betingelser dette vil ske.
- 27 Der opstår derfor det spørgsmål, om det i tilfælde af et sådant dobbelt aftaleforhold (kreditaftale og kautionsaftale) kan lægges til grund, at hele kautionsaftalens indhold udgør en tilsidesættelse af nr. 1), litra i), i bilaget til direktiv 93/13/EØF. Under disse omstændigheder – men kun såfremt de to aftaler fortolkes som et samlet aftaleforhold – kan den forelæggende ret lægge til grund, at kautionsaftalen er ugyldig i det hele, eftersom hovedgenstanden for aftalen om overtagelse af kautionen ikke fastlægges af forbrugeren, idet denne derimod er tvunget til at acceptere den person, som den oprindelige kreditor har udvalgt.
- 28 Uklarheden om kautionistens person kan imidlertid også betragtes som en uklarhed i den oprindeligt indgåede kreditaftale, idet fraværet af en kautionist for denne aftale kan medføre, at aftalen ikke opfyldes, såfremt vilkåret er gyldigt, hvilket i henhold til kreditaftalens generelle betingelser i den anden og den tredje procedure vil medføre forfald før tid, og i de øvrige procedurer vil medføre, at ydelsen af lånet udskydes. Derfor er der behov for besvarelse af spørgsmålet om, hvorvidt forhold, at der i kreditaftalen fastsættes en forpligtelse til at indgå en kautionsaftale med en af kreditoren udpeget person, kan anses for et urimeligt kontraktvilkår i en sådan aftale som omhandlet i nr. 1), litra i), j) og m), i bilaget til direktiv 93/13/EØF.

Sammenhængen mellem den praksis, hvorved en kautionist udpeges af den oprindelige kreditor, og spørgsmålet om, hvorvidt kontraktvilkårene er urimelige – det fjerde og det femte præjudicielle spørgsmål

- 29 Det følger af Domstolens praksis (præmis 43 og 44 i dom af 15.3.2012, Perenicovà og Perenic, C-453/10, og præmis 48-50 i dom af 19.9.2018, Bankia,

C-109/17), at det forhold, at der i en aftale fastsættes et kontraktvilkår på baggrund af, at der er anvendt en urimelig handelspraksis som omhandlet i direktiv 2005/29/EF, er et element, som kan tages i betragtning ved bedømmelsen af, om et kontraktvilkår er urimeligt som omhandlet i artikel 4 i direktiv 93/13/EØF.

- 30 Ifølge den forelæggende ret afhænger omfanget af skyldnernes forpligtelser i de otte verserende procedurer af, om de har stillet kaution over for kreditoren. I denne forbindelse er det nødvendigt at vurdere, om kreditorens udvælgelse af kautionisten, idet valget af denne person er bindende for forbrugeren, kan fortolkes som en urimelig handelspraksis som omhandlet i direktiv 2005/29/EF. I denne henseende har den forelæggende ret behov for en besvarelse af spørgsmålet om, hvorvidt handelspraksissens urimelige karakter i den foreliggende sag alene på grundlag af arten af transaktionen mellem parterne i form af en kreditaftale og de fastsatte virkninger af manglende kaution kan betragtes som aggressiv som omhandlet i artikel 8 i direktiv 2005/29/EF, eller om denne bedømmelse også skal foretages på grundlag af yderligere faktorer.
- 31 På den anden side er den forelæggende ret af den opfattelse, at den i betragtning af betalingspåkravsprocedurens ensidige karakter er forhindret i at anvende reglerne for en helhedsvurdering af, om der foreligger urimelig handelspraksis, eftersom forbrugerne endnu ikke deltager i betalingspåkravsprocedurerne. Ifølge Domstolens udtalelser i præmis 38 i dom af 11. maj 2020, Lintner, C-511/17, kan retten i ensidige procedurer, såsom betalingspåkravsproceduren, også afvise, at en aftalepart har krav på beskyttelse, når den ganske vist ikke har fastslået med sikkerhed, at et bestemt kontraktvilkår skal kvalificeres som urimeligt som omhandlet i artikel 7 i direktiv 93/13/EØF, men har begrundet mistanke herom. Denne forpligtelse følger af kravet i artikel 7 i direktiv 93/13/EØF om at sikre effektive midler til at beskytte forbrugeren mod at blive bundet af urimelige kontraktvilkår. I den foreliggende sag styrkes rettens begrundede mistanke om, at et kontraktvilkår er urimeligt, imidlertid af yderligere begrundet mistanke, nærmere bestemt mistanke om, at kontraktvilkåret er blevet en del af aftalen på grund af anvendelsen af en aggressiv handelspraksis som omhandlet i artikel 8 i direktiv 2005/29/EF. Det skal derfor afklares, om en mulig mistanke om, at handelspraksissen er urimelig, i dette tilfælde kan føre til den konklusion, at der også er begrundet mistanke om, at et kontraktvilkår er urimeligt som omhandlet i artikel 4, stk. 1, i direktiv 93/13/EØF.

Effektiv anvendelse af fristen for kautionistens fritagelse fra sine forpligtelser over for kreditoren og forbrugeren – det sjette præjudicielle spørgsmål

- 32 Der opstår også et spørgsmål om den faste nationale retspraksis vedrørende anvendelsen af fristen for kautionistens fritagelse fra hæftelsen som omhandlet i artikel 147 i lov om forpligtelser og aftaler. På baggrund af denne retspraksis er forbrugerkreditaftalens virkninger uklare for forbrugeren på tidspunktet for aftalens indgåelse, når der i henhold til aftalen kræves en obligatorisk kaution mod vederlag.

- 33 I henhold til artikel 147 i lov om forpligtelser og aftaler ophører kautionistens forpligtelse til at betale hovedkreditoren, når sidstnævnte ikke gør sin fordring over for hovedskyldneren gældende inden for seks måneder fra fordringens forfaldsdato. Denne bestemmelse er tvingende. I henhold til en bindende national fortolkningsafgørelse er der tale om en præklusiv frist: Hvis kreditoren ikke har gjort sit krav mod hovedskyldneren gældende, ophører retsforholdet mellem vedkommende og den kautionist, med hvem der er indgået aftale, i fuldt omfang. Kautionistens betalinger eller bekræftelsen af vedkommendes forpligtelser over for hovedskyldneren er uden betydning for virkningerne af denne frist, eftersom retten ex officio fører tilsyn hermed. Der er ikke tale om en forældelsesfrist.
- 34 Nogle retsinstanser har dog givet udtryk for det synspunkt, at konklusionerne om kautionens fuldstændige ophør kan anvendes på kreditorens krav mod kautionisten, men ikke på sidstnævntes krav mod forbrugeren som skyldner. I modsætning til fortolkningsafgørelsen er de af den opfattelse, at kautionens ophør ikke har absolut virkning, idet den kun kan påberåbes af kautionisten. Denne opfattelse, som vedrører den frist for ophøret (og ikke bortfaldet) af kautionistens hæftelse, der finder anvendelse i henhold til national lovgivning, og dermed enhver af dennes regresfordringer mod skyldneren, medfører problemer ved anvendelsen af direktivet om forbrugerkreditaftaler, navnlig artikel 15, stk. 2, i direktiv 2008/48/EF. Den forelæggende ret er i tvivl om, hvorvidt denne bestemmelse finder anvendelse i den foreliggende sag, eftersom skyldnerne i alle procedurer ud over den enkelte forbrugerkreditaftale også har indgået aftaler om overtagelse af en kaution mod vederlag, hvilket efter den forelæggende rets opfattelse udgør en finansiel tjenesteydelse til forbrugeren.
- 35 Af disse grunde opstår det spørgsmål, om artikel 15, stk. 2, i direktiv 2008/48/EF finder anvendelse i tilfælde, hvor kautionisten ikke har opfyldt sin forpligtelse til at afvise at betale efter udløbet af fristen for sin hæftelse i henhold til national lovgivning under påberåbelse af kautionens bortfald i henhold til artikel 147 i lov om forpligtelser og aftaler. Henset til definitionen i artikel 3, litra n), i direktiv 2008/48/EF er en sådan anvendelse mulig, hvis det lægges til grund, at de to aftaler udgør en helhed og finansierer hinanden gensidigt, idet forbrugeren betaler kautionen samtidig med raterne i henhold til kreditaftalen. Såfremt bestemmelsen også finder anvendelse på kautionisten, ønskes det endvidere oplyst, om den kun finder anvendelse på de gensidige krav, som forbrugeren kan gøre gældende i forbindelse med en aftale om levering af tjenesteydelser, men også på forbrugeren processuelle indsigelser, f.eks. afvisningen af at betale en regresfordring fra en person, hvis forpligtelse allerede var bortfaldet.
- 36 Der skal også foretages en vurdering af foreneligheden mellem EU-retten og den nationale retspraksis, hvorefter kautionisten kan påberåbe sig udløbet af fristen for sin hæftelse i henhold til artikel 147 i lov om forpligtelser og aftaler, fordi den oprindelige kreditor ikke har gjort sin fordring i henhold til kreditaftalen gældende over for forbrugeren som skyldner inden for seks måneder fra den sidste forfaldsdato, mens forbrugeren ikke kan påberåbe sig udløbet af denne frist over for den kautionist, der har betalt.

- 37 Selv hvis artikel 15, stk. 2, i direktiv 2008/48/EF ikke finder anvendelse i den foreliggende sag, ønskes det oplyst, om en sådan national retspraksis, som kautionisten i den tredje procedure, hvori der er forelagt spørgsmål til præjudiciel afgørelse, udtrykkeligt har påberåbt sig med henvisning til den modstridende nationale retspraksis vedrørende dette spørgsmål, er uforenelig med artikel 7 i direktiv 93/13/EØF, idet denne retspraksis i strid med nr. 1), litra b) og c), i bilaget til sidstnævnte direktiv tillader den professionelle kautionist selv at fastsætte omfanget af sin forpligtelse. Såfremt kautionisten beslutter at indvende over for den oprindelige kreditor, at der kræves betaling af kautionisten efter udløbet af den frist, der er fastsat i artikel 147 i lov om forpligtelser og aftaler, skylder låntageren som skyldner ikke låneraterne over for kautionisten. Såfremt kautionisten ikke fremsætter en sådan indvending og derimod betaler, selv om vedkommende i henhold til en bindende fortolkningsafgørelse vedrørende betalingspåkravsprocedurer ikke er underlagt en sådan forpligtelse, er forbrugeren som hovedskyldner imidlertid fortsat forpligtet over for kautionisten, da vedkommende i henhold til den ovenfor anførte retspraksis ikke kan påberåbe sig udløbet af fristen for kautionistens hæftelse. I mindst en af procedurerne følger denne virkning af et udtrykkeligt kontraktvilkår, som hviler på en modstridende fortolkning af reglerne om de nationale retters mulighed for at håndhæve denne frist, som angiveligt er støttet på tvingende retsforskrifter (i overensstemmelse med artikel 147 i lov om forpligtelser og aftaler) om kautionsaftalens indhold, idet forbrugeren afskæres fra at nyde den ved disse retsforskrifter fastsatte beskyttelse. Den modstridende nationale retspraksis gør det altså muligt for kautionisten at formulere betingelserne i kautionsaftalen, hvorved forbrugerbeskyttelsen i henhold til national lovgivning fratages sin effektive virkning.
- 38 Derfor ønskes det oplyst, om princippet om effektiv forbrugerbeskyttelse mod urimelige kontraktvilkår i kautionsaftalen, som fastsætter, hvorledes erhvervsdrivende, der har påtaget sig en kautionsforpligtelse, skal reagere på et betalingspåkrav, som den oprindelige kreditor har fremsat over for vedkommende efter udløbet af fristen for kautionistens hæftelse, er til hinder for anvendelsen af en national retspraksis, hvorefter det udelukkende er kautionisten selv, der kan indvende, at fristen for vedkommendes hæftelse er udløbet.
- 39 I lyset af artikel 5 i direktiv 93/13/EØF ønskes det nærmere bestemt også oplyst, om denne bestemmelse tillader, at den modstridende nationale retspraksis vedrørende et bestemt spørgsmål i national lovgivning kan anvendes til at anlægge en uklar fortolkning af kontraktvilkår til skade for forbrugeren, således som det er sket i den foreliggende sag.

De virkninger, som betalingen for kautionen har på fastsættelsen af de årlige omkostninger i procent i kreditaftalen

- 40 De næste tre spørgsmål er identiske med de præjudicielle spørgsmål, der er forelagt Domstolen i den verserende sag Profi Credit Bulgaria, C-714/22. De vedrører kreditgiverens forpligtelse i forbindelse med en forbrugerkreditaftale til at oplyse de årlige omkostninger i procent klart for ikke at vildlede forbrugeren.

Idet den forelæggende ret i det hele henviser til begrundelsen i den nævnte anmodning om præjudiciel afgørelse, er den i tvivl om, hvorvidt direktiv 2008/48/EF ud over oplysningen af de årlige omkostninger i procent i kreditaftalens tekst også kræver en oplysning af årlige omkostninger i procent, som er beregnet korrekt i overensstemmelse med den i dette direktiv fastsatte metode. I den foreliggende sag tages der ved fastsættelsen af de årlige omkostninger i procent for kreditaftalerne ikke hensyn til omkostningerne ved kautionsaftalerne, eftersom de ikke er en del af kreditaftalerne. Den foreliggende ret er i tvivl om, hvorvidt omkostningerne til overtagelsen af kautionen bør være en del af de årlige omkostninger i procent, navnlig i tilfælde, hvor den kautionist, der erklærer sig parat til at sikre forbrugerens forpligtelser, udvælges af den oprindelige kreditor, men betales af forbrugeren. Definitionen i artikel 3, litra g), i direktiv 2008/48/EF fastlægger, at omkostninger ved accessoriske tjenesteydelser også skal være indeholdt i de årlige omkostninger i procent, når anvendelsen af disse ydelser er en betingelse for at opnå kreditten eller for at opnå kreditten på de annoncerede vilkår og betingelser. Dette er netop tilfældet i den foreliggende sag.

- 41 I forbindelse med bedømmelsen af, om vederlaget til kautionisten i henhold til en tilknyttet aftale med skyldneren skal inkluderes i de årlige omkostninger i procent, ønskes det også oplyst, om og under hvilke betingelser disse omkostninger kan anses for at være en del af de årlige omkostninger i procent, når skyldneren i en kort periode har haft mulighed for selv at foreslå en kautionist. Derfor bør der også tages hensyn til graden af frivillighed i forbindelse med valget, navnlig med henblik på fastlæggelsen af kautionisten, som i sidste ende afhænger af den oprindelige kreditors vilje, og til betingelserne for kreditorens godkendelse af en anden kautionist, såfremt der findes andre kautionister, og den periode, inden for hvilken skyldneren kan finde en sådan kautionist.
- 42 Endvidere ønskes det igen oplyst, om en forkert oplysning af de årlige omkostninger i procent i en kreditaftale skal anses for en manglende oplysning af de årlige omkostninger i procent, idet formålet med oplysningspligten – at forbrugeren faktisk kan sammenligne tilbuddene på kreditmarkedet – ikke opfyldes. I tilknytning til dette spørgsmål ønskes det også oplyst, om sidestillingen af forkert oplysning af de årlige omkostninger i procent og manglende oplysning af disse omkostninger samlet set også medfører, at den i national lovgivning fastsatte sanktion for den fejlagtige beregning er uforholdsmæssig.

Den retlige karakter af aftalen om overtagelse af kautionen og kvalificeringen af aftalen som forsikringstransaktion

- 43 Den forelæggende ret er også i tvivl om, hvorledes transaktioner, hvorved forbrugeren indgår aftale om, at en bestemt person mod vederlag kautionerer for forbrugerens gæld over for en anden kreditor, skal kvalificeres retligt med henblik på EU-retten, når disse transaktioner vedvarende udføres erhvervsmæssigt. Afdelinger ved Sofijski gradski sad (byretten i Sofia) og Varhoven kasatsionen sad (øverste kassationsdomstol) har implicit lagt til grund, at der i sådanne tilfælde

er tale om sædvanlige kautionstransaktioner, som ikke er underlagt nogen tilladelsesregler og kan indgås af enhver.

- 44 I forbindelse med sådanne transaktioner forpligter en person sig imidlertid til at overtage forbrugerens hæftelse som skyldner for dennes konkrete forpligtelse over for kreditoren i tilfælde af forsinket betaling, idet skyldneren betaler et vederlag for denne tjenesteydelse. Denne forpligtelses væsentlige kendetegn har ligheder med en kreditforsikringsaftales væsentlige kendetegn: hæftelse i tilfælde af en fremtidig og uvis begivenhed af negativ karakter (misligholdelse af en aftale) mod vederlag. Af denne grund har den forelæggende ret behov for en fortolkning af, om aftaler såsom dem, der blev indgået med skyldnerne i betalingspåkravsprocedurerne (om overtagelse af en kaution over for deres kreditorer mod vederlag) kan kvalificeres som forsikringsaftaler. Det relevante direktiv 2009/138/EF definerer ikke indholdet af forsikringsaftaler, men en sådan definition kan udledes af Domstolens praksis, nærmere bestemt dom af 23. april 2015, Van Hove, C-96/14, præmis 34: Ved forsikringsaftalen forpligtes forsikringsgiveren til mod betaling af en præmie at friholde den forsikrede fra den skade, der følger af en mulig forsikret og i aftalen angivet risikos indtræden.
- 45 I de procedurer, der verserer for den forelæggende ret, er der fastsat et sådant vederlag og en skadesbegivenhed for forbrugeren som skyldner i form af forsinket betaling, men tilsyneladende er der ikke fastlagt en risiko, som sædvanligvis betegnes som forsikringsrisikoen. Faktisk sikrer kautionisten enhver manglende betaling fra forbrugerens side uanset årsagerne hertil, herunder forsætlig afvisning af at indfri lånet. Herved adskiller den nævnte aftale sig i en vis forstand fra en forsikringsaftale.
- 46 På den anden side minimerer kautionsaftalen med en professionel kautionist den oprindelige skyldners risici i tilfælde af en skadesbegivenhed i form af manglende indfrielse af lånet, og aftalen indebærer et vederlag, hvilken giver den ligheder med en forsikring. I den foreliggende sag kan det overvejes, om forbrugeren, som er hovedskyldner, i et sådant tilfælde handler som forsikringsgiver over for den oprindelige kreditor, til hvem forbrugeren stiller en garanti mod skader, idet vedkommende betaler kautionisten. Af denne grund ønskes det oplyst, om en sådan aftale kan være omfattet af anvendelsesområdet for begrebet »forsikringsaftale« som omhandlet i direktiv 2009/138/EF, og om modtageren af en præmie i henhold til en sådan aftale tilsvarende er underlagt et krav om tilladelse som omhandlet i dette direktivs artikel 14.